

โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน

(Acute diarrhea)

ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน 1,111,959 ราย อัตราป่วย 1,854.21 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 3 ราย เมื่อพิจารณาย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2548 - 2558) พบว่า อัตราป่วยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 5 ปีแรก คือ ช่วง พ.ศ. 2548 - 2553 (ค.ศ. 2006 - 2010) และเริ่มมีอัตราป่วยลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 (รูปที่ 1)

จากรายงานผู้ป่วยจำแนกรายเดือน 5 ปีย้อนหลัง พ.ศ. 2554 - 2558 (ค.ศ. 2011 - 2015) พบผู้ป่วยสูง 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ และ ช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม ยกเว้นปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) ที่มีจำนวนผู้ป่วยสูง 3 ช่วง คือ เดือนมกราคม ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม และ เดือนพฤศจิกายน ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) พบจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในเดือนมีนาคม 101,428 ราย และต่ำสุดในเดือนธันวาคม 79,422 ราย (รูปที่ 2)

อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1 : 1.3 กลุ่มอายุ ที่พบสูงสุด 3 อันดับแรก คือ กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี อัตราป่วย 7,256.57 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป (2,192.92) และ กลุ่มอายุ 5 - 9 ปี (1,969.41) ซึ่งมีลักษณะ คล้ายกับในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า อัตราป่วยในกลุ่ม 0 - 4 ปี มีแนวโน้มลดลง (รูปที่ 3) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กในปกครอง ร้อยละ 34.91 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง (20.89) อาชีพ เกษตรกรรม (19.76) และอื่น ๆ (24.44)

พบผู้ป่วยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 70.77 และเขตเทศบาล (29.23) ผู้เสียชีวิต 3 ราย อัตราป่วยตาย 0.27 ต่อประชากรแสนคน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ป่วย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 44.43 รองลงมา คือ สถานีอนามัย (29.91) และโรงพยาบาลทั่วไป (13.93) เป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 92.72 และผู้ป่วยใน (7.28)

ภาคเหนือมีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 2,179.8 รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1,727.11) ภาคกลาง (1,510.51) และภาคใต้ (1,469.78) จังหวัดที่มีอัตราป่วย ต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (4,599.74) ปราจีนบุรี (4,070.68) ฉะเชิงเทรา (3,440.04) ภูเก็ต (3,240.65) สมุทรสงคราม (3,071.81) เชียงราย (3,027.06) มหาสารคาม (2,971.66) ระยอง (2,836.16) เชียงใหม่ (2,761.99) และอำนาจเจริญ (2,760.45) (รูปที่ 4)

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานการระบาดของโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน รวม 3 เหตุการณ์ มีผู้ป่วยรวม 71 ราย ในจำนวนนี้ เสียชีวิต 1 ราย การระบาดมีลักษณะกลุ่ม ก้อน 2 ครั้ง สถานที่เกิดเหตุการณ์ เป็นกลุ่มก้อน คือ สถาน สงเคราะห์และโรงงาน จากรายงานการสอบสวนโรค พบว่า ทั้ง 3 เหตุการณ์น่าจะมีสาเหตุมาจากการบริโภคอาหาร ในผู้ป่วยยืนยัน 1 รายที่เสียชีวิต มีการตรวจพบ Anti-HIV-Positive และผลตรวจ ทางห้องปฏิบัติการของรายนี้ พบเชื้อ *Escherichia coli* H7

อภิปรายและสรุป โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันเป็นโรคที่ยัง ต้องเฝ้าระวังอยู่อย่างสม่ำเสมอ จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มค่อนข้าง คงที่และมีอัตราป่วยตายต่ำ สาเหตุเกิดจากการบริโภคอาหารและ น้ำที่ไม่สะอาด การระบาดส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในช่วงเทศกาลวัน ขึ้นปีใหม่ เนื่องจากในวันหยุดพักผ่อนยาวประชาชนมักจะมีการ รวมตัวกันเพื่อเดินทางกลับบ้าน ท่องเที่ยว หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสาเหตุทำให้เกิดการกระจายและการระบาดของโรคได้ง่าย ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดเป็นกลุ่มก้อนจากการท่องเที่ยว เช่น การสอบสวนโรคติดเชื้อทางเดินอาหารในนักท่องเที่ยวต่างชาติ หาดไร่เลย์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า แหล่งโรคน่าจะเกี่ยวข้องกับน้ำใช้ ซึ่งนำมาจากบ่อที่มีระยะห่าง จากบ่อบำบัดน้ำเสียต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้เชื้อโรคปนเปื้อน สู่แหล่งน้ำที่นำมาใช้ปรุงอาหารทั้งในรีสอร์ทและร้านค้า⁽¹⁾ ดังนั้น ในการป้องกันควบคุมโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน กระทรวง สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนบริโภคอาหารและน้ำที่สะอาด หลีกเลี่ยงการบริโภค อาหารสุก ๆ ดิบ ๆ และอาหารที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน ผู้ป่วย อุจจาระร่วงเฉียบพลันส่วนใหญ่มักหายเองได้ ในบางรายที่มี อาการมาก แนะนำให้รับประทานอาหารอ่อน ๆ ที่ย่อยง่าย ๆ เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก น้ำผลไม้ นมถั่วเหลือง เป็นต้น และอาจจะดื่มเครื่องดื่มผงเกลือแร่เพื่อชดเชยการสูญเสียน้ำ⁽²⁾ หากถ่ายเหลวมาก อาการไม่ทุเลาหรือมีอาการผิดปกติอื่น ๆ ควรไปพบแพทย์

เอกสารอ้างอิง

1. สาลิตา อานนท์, นราศักดิ์ บ่อหนา, ปรียา ศานุนพงศ์, พชรกัญญ์ ไกรนรา, กาญจนา รินทอง, สุรศักดิ์ นุ้ยแข็ง และคณะ. การสอบสวนการระบาดของโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันจากเชื้อไวรัสในโรงเรียนประถมศึกษา แห่งหนึ่ง ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 13 - 17 กรกฎาคม 2558. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2558; 46: 561-8.

2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
ร่วมกับสมาคมแพทยโรคระบบทางเดินอาหาร
แห่งประเทศไทย. แนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วย
โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันในผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2546.

ผู้เรียบเรียง

วัฒนศักดิ์ โสสุต,

อัญชนา วากัส

บรรณาธิการวิชาการ

ดร.พญ.ชุลีพร จิระพงษา

Fig.1

Reported cases of acute diarrhea per 100,000 population by year, Thailand, 1971 - 2015

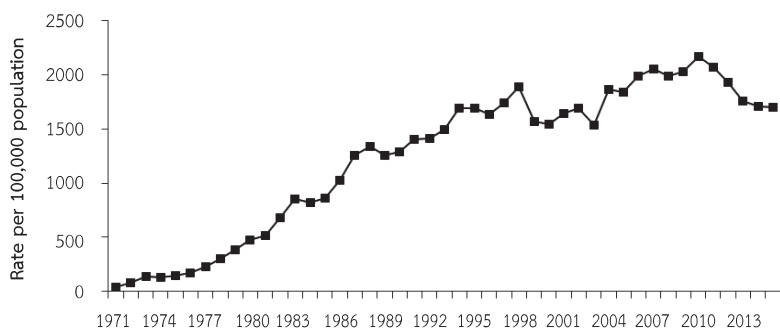

Fig.2

Reported cases of acute diarrhea by month, Thailand, 2011 - 2015

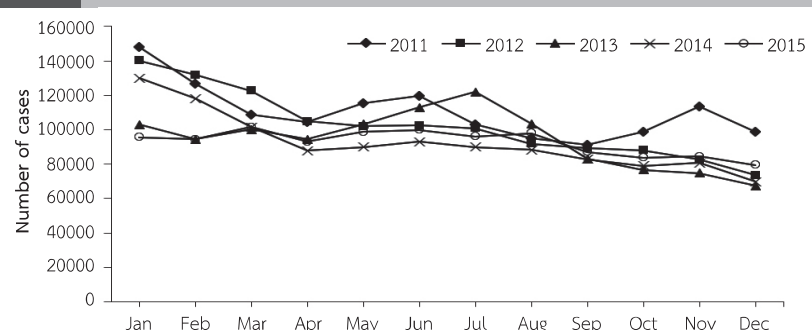

Fig.3

Reported cases of acute diarrhea by age - group, Thailand, 2011 - 2015

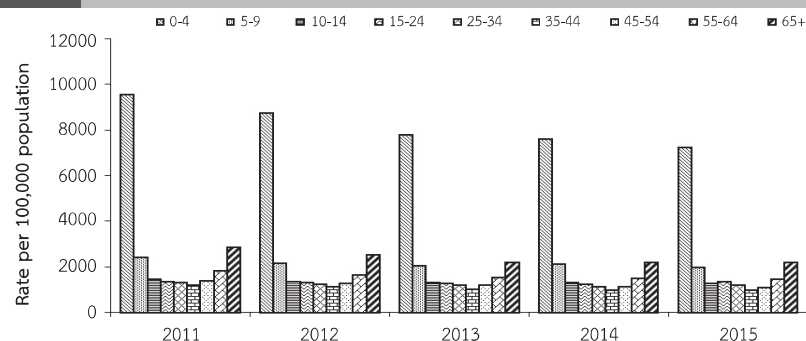
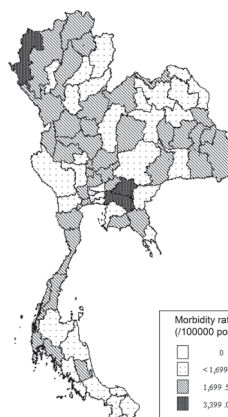

Fig.4

Reported cases of acute diarrhea per 100,000 population by province, Thailand, 2015

Top Ten Leading Rate

1.	Mae Hong Son	4599.74
2.	Prachin Buri	4070.68
3.	Chachoengsao	3440.04
4.	Phuket	3240.65
5.	Samut Songkhram	3071.81
6.	Chiang Rai	3027.06
7.	Maha Sarakham	2971.66
8.	Rayong	2836.16
9.	Chiang Mai	2761.99
10.	Amnat Charoen	2760.45